

Institutionen för orientaliska språk vägrar byta namn till Institutionen för asiatiska språk
Tobias Hübinette
(ur *Dagens Forskning* 13-14/2002)

Att använda begrepp som "Orienten", "oriental" och "orientalisk" är idag problematiskt. Anledningen till detta är helt enkelt att begreppen är starkt föråldrade, "Orienten", "oriental" och "orientalisk" har ju för länge sedan närmast fallit ur bruk i dagligt tal och ersatts med Asien, asiat och asiatisk, och för etniska asiater betyder uttrycken även en nedsättande innebörd som är starkt förknippat med en rasistisk och kolonial historia.

Nationalencyklopedin skriver om uppslagsordet "Orienten" och rekommenderar: "Namnet påminner fortfarande om O:s koloniala relation till Europa i det förflutna. När nu avkolonialiseringen fullbordats finns det goda skäl att i stället tala om Västasien, Sydasien, Sydostasien och Östasien. Det historiska makt- och underkastelseförhållandet får därmed ge vika för mera strikt geografiska termer." I ett vetenskapligt sammanhang saknar "Orienten", "oriental" och "orientalisk" idag med andra ord bäring. Vid universiteten i USA och i många andra västländer har därför termen "Oriental Studies" idag närmast helt ersatts av Asian Studies.

Ändå finns sedan 1964 en institution vid Stockholms universitet benämnd Institutionen för orientaliska språk där avdelningarna för japanska, kinesiska, arabiska, koreanska och indologi samsas. Institutionens nuvarande namn blir också ofta sammanblandat med det akademiska begreppet orientalism som förenklat innebär en exotiserande och stereotypiserande bild av Asien och asiater. Risken är att "Orienten", "oriental" och "orientalisk" snart börjar förknippas så starkt med orientalism att de helt enkelt blir omöjliga att använda i den nya antirasistiska och mångkulturella värld som håller på att växa fram. En bra parallell till detta är hur begreppet "Negro Studies" till slut blev så förknippat med det idag nedsättande ordet "neger" att det helt har ersatts av African alternativt African-American Studies.

På grund av ovanstående valde undertecknad att motionera till institutionsstyrelsen om en namnändring från Institutionen för orientaliska språk till Institutionen för asiatiska språk där huvudargumentet var att termerna "Orienten", "oriental" och "orientalisk" för etniska asiater upplevs som stötande och rasistiska. Tekniskt finns detta argument väl kodifierat i mängder av skrivningar ur förordningar och måldokument från FN- till EU-, statlig och universitetsnivå, det vill säga att samhället och universitetet ska sträva efter ett samhälle där rasism och diskriminering i alla dess former ska bekämpas inklusive från myndighetshåll. På institutionsstyrelsemötet den 29 maj 2002 beslutades det trots detta att namnet Institutionen för orientaliska språk inte kommer att ändras till Institutionen för asiatiska språk även om en majoritet faktiskt var för en sådan ändring i remissrundan som föranleddes av motionen. I ett svaret på motionen hävdas i stället med emfas att "orientalisk" inte är uttryck för en rasistisk hållning. Snarare, menade man, handlar det om att behålla ett inarbetat varumärke som funnits vid universitetet i snart 40 år.

Det är uppenbart efter remissvaren att institutionen är splittrad i frågan där majoriteten av de etniska asiaterna inte vill kalla sig "orientaler" och uppfattar "orientaliska språk" som kränkande till skillnad från många av de etniska svenskarna, och där majoriteten av de unga doktoranderna och forskarassistenterna anser att det både är förlegat och ovetenskapligt att idag tala om "Orienten" till skillnad från de flesta av de äldre docenterna och professorerna. Institutionen för orientaliska språk har på senare år missat många tåg i tider när universitetets verksamhet måste breddas och göras mer tillgänglig för grupper i samhället som tidigare stått utanför, men efter detta blir det mer och mer uppenbart hur man i sitt elfenbenstorn av akademisk högfärd och självgodhet fjärmat sig allt längre från en snabbt föränderlig värld.